

Position paper CNV Onderwijs

Bezuinigingen op Hoger Onderwijs: Onuitvoerbaar, Onrechtmatig en Onverantwoord

CNV Onderwijs uit haar ernstige zorgen over de aangekondigde bezuinigingen in het hoger onderwijs. Deze maatregelen brengen niet alleen schade toe aan de kwaliteit van het onderwijs en de kenniseconomie van Nederland, maar roepen ook fundamentele vragen op over **de rechtmatigheid** en **uitvoerbaarheid** van de voorgestelde bezuinigingen. Wij roepen de Eerste Kamer op de voorgestelde bezuinigingen af te keuren.

Uitgangspunten zijn de wettelijke kaders, met name de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Uit onze analyse blijkt dat de bezuinigingen leiden tot een aanzienlijke verslechtering van de toegankelijkheid en kwaliteit van het hoger onderwijs. Hierdoor ontstaat een grotere ongelijkheid binnen de samenleving, wat haaks staat op de waarborgen die de WHW biedt.

Adviezen van onderwijsorganen

- De Onderwijsraad heeft gewaarschuwd dat structurele bezuinigingen leiden tot kwaliteitsverlies en minder toegankelijkheid van het hoger onderwijs.
- De Inspectie van het Onderwijs benadrukt dat onderwijsinstellingen al met aanzienlijke financiële lasten kampen, waardoor verdere bezuinigingen schadelijk zijn voor de continuïteit van het onderwijs.

Kritieke aandachtspunten

Wij gaan ervan uit dat bij de toetsing van de rechtmatigheid en uitvoerbaarheid is gekeken naar de volgende aspecten:

- **Onderzoeksgelden:** De resterende bezuinigingen van 500 miljoen euro op wetenschappelijk onderzoek zijn onvoldoende onderbouwd en leiden tot een ernstige uitholling van de onderwijskwaliteit. Cruciaal onderzoek dreigt te stoppen, wat een negatieve impact heeft op innovatie en de concurrentiepositie van Nederland.
- **Bestuursakkoord:** Het terugdraaien van toezeggingen inzake starters- en stimuleringsbeurzen zonder overgangsregeling ondermijnt het vertrouwen in de overheid als betrouwbare partner en leidt tot organisatorische chaos.
- **Financiële compensatie:** De bezuinigingen worden deels gecompenseerd met middelen uit de zorgsector, een andere publieke sector, wat onwenselijk en onhoudbaar is.
- **Wet internationalisering in balans:** De juridische basis van deze wet is onvoldoende getoetst, en er zijn indicaties van discriminatie van Europese burgers. Daarnaast zijn de gevolgen voor onderwijsinstellingen en regio's niet helder gedefinieerd en onderzocht, wat wijst op willekeurige besluitvorming.
- **Amendement Bontenbal:** Het amendement van Kamerlid Bontenbal, dat de positie van regio's in de WIB versterkt, richt zich op het behoud van de instroom van internationale studenten in krimpregio's. Dit moet een balans bieden tussen internationalisering en de bescherming van het Nederlands in het hoger onderwijs, met specifieke aandacht voor kwetsbare regio's. Er komt echter geen generieke uitzondering voor krimp- en grensregio's. In plaats daarvan wordt een limitatieve lijst opgesteld van regio's die onder de regeling vallen. De toetsing van anderstalig onderwijs blijft vereist en opleidingen moeten aantonen dat dit bijdraagt aan de regionale arbeidsmarkt en kennisinfrastructuur.
 - **Financiële impact amendement Bontenbal:** Het kabinet bezuinigt structureel €293 miljoen op internationale studenten, maar door het amendement Bontenbal wordt dit verlaagd met €125 miljoen. Hierdoor blijft een bezuiniging over die oploopt van €17 miljoen in 2026 tot €168 miljoen structureel.

Standpunt CNV Onderwijs:

CNV Onderwijs benadrukt dat de instroom van internationale studenten essentieel is voor krimp- en grensregio's, omdat zij bijdragen aan onderwijskwaliteit en het behoud van een veelzijdig onderwijsaanbod en werkgelegenheid. Internationale studenten stimuleren bovendien de economische groei en versterken de leefbaarheid in deze regio's. De controle op het onderwijsaanbod blijft gehandhaafd, wat suggereert dat er geen volledig vertrouwen is in de onderwijsinstellingen. Hoewel het amendement Bontenbal de bezuiniging verlaagt, blijft bijna de helft overeind. Indien de instroom van internationale studenten onvoldoende afneemt, kan dit resulteren in een **verlaging van de bekostiging per student**. Hierdoor komen onderwijsinstellingen voor de **onmogelijke taak** te staan dat zij met minder financiële middelen dezelfde onderwijskwaliteit moeten handhaven. Dit tast de continuïteit en kwaliteit van de onderwijsinstellingen aan. Door het verdwijnen van opleidingen ontstaan er personele gevolgen, waaronder **ontslagen die momenteel al plaatsvinden** binnen de sector. Dit komt bovenop de reeds bestaande krimp in aanmeldingen in deze regio's. CNV Onderwijs pleit voor **maatwerk en samenwerking met onderwijsinstellingen**, waarbij zelfregie het uitgangspunt is en ontslagen **onverteerbaar zijn**.

Conclusie en oproep

De onaanvaardbare risico's op het gebied van rechtmatigheid en uitvoerbaarheid evenals de ontwrichtende gevolgen voor de kenniseconomie en samenleving leiden ertoe dat CNV Onderwijs de Eerste Kamer oproept om de voorgestelde bezuinigingen in het hoger onderwijs af te keuren en tegen deze begroting te stemmen.